

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอธวัชบุรีจังหวัดร้อยเอ็ด

Extension of Production and Adding Value of Organic Rice of Farmers

in Thawatchaburi District, Roi Et Province

ชยพล แสนประดิษฐ์ (Chayapol Saenpradit)¹ นารีรัตน์ ซีระสาร (Nareerut Seerasam)²บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ (3) ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ และ (5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ ประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการผลิต 2562/63 จำนวน 238 คน และคัดเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 52.01 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ทำนาอินทรีย์เฉลี่ย 9.05 ปี มีจำนวนแรงงานทำนาอินทรีย์เฉลี่ย 8.05 คน พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 21.80 ไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อไร่เฉลี่ย 2,117.03 บาท รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 200,900.17 บาท หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 121,702.13 บาท (2) สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีการเตรียมดินอย่างเหมาะสม เลือกใช้พันธุ์จากนาอินทรีย์ การควบคุมและกำจัดวัชพืชไปพร้อมกับการปลูก การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาการนวดข้าวด้วยแรงงานคน (3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ด้านการเตรียมดิน และมีการสร้างตราสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ (4) เกษตรกรมีปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้าขาดความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ควรมีการอบรมในการแปรรูปและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย (5) เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการปรับปรุงดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิตและเพิ่มมูลค่า ข้าวอินทรีย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

chayapol_9678@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seerasam@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study farmers in the following issues: 1) socio-economic conditions; 2) organic rice production; 3) knowledge of organic farming and adding value of organic rice; 4) problems and suggestions of extension production and adding value of organic rice; and 5) extension needs of production and adding value of organic rice. The population consisted of 238 organic rice farmers in the crop year of 2019/20 in Thawatchaburi District, Roi Et Province. The 150 sample size was based on Taro Yamane formula with acceptable error at 0.05. Structured interviews were used to collect data. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation and ranking. The results indicated that; (1) most of the farmers were female with the average age of 52.01 years and finished primary school. The average of organic farming experience was 9.05 years. The average labors of organic farming was 8.05 persons. The average of farming area was 21.80 rai. The average production cost of organic rice per rai was 2,117.03 baht. The average household income was 200,900.17 baht. The average household debt was 121,702.13 baht. (2) Regarding the organic rice production conditions, farmers prepared the soil properly, selection of varieties from organic fields, controlling and eliminating weeds while planting, and human labor in harvesting and storage including threshing. (3) Farmers knowledge of organic agriculture were in soil preparation and brand to adding value to organic rice products. (4) The problems were adding value to their products and lack of knowledge in product processing. Recommendations of staff should do extension by training and improving product variations. (5) Farmers needed extension in soil improvement, seed preparation and adding value of organic rice products.

Keywords: Extension, Production and adding value, Organic rice, Roi Et Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวอินทรีย์ เป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ โดยพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ของโลกมีจำนวน 361.25 ล้านไร่ ส่วนใหญ่สินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่บริเวณโอเชียเนีย (Oceania) (ออสเตรเลียและหมู่เกาะใกล้เคียง) มีพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ 47 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รองลงมา คือ ยุโรป มีพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ 23 เปอร์เซ็นต์ลาตินอเมริกา 12 เปอร์เซ็นต์เอเชีย 9 เปอร์เซ็นต์อเมริกาเหนือ 6 เปอร์เซ็นต์และแอฟริกา 3 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลกสร้างมูลค่าประมาณ 2.8 ล้านล้านบาท สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์เป็นลำดับที่ 7 ของเอเชีย และมีการขยายพื้นที่ผลิตอินทรีย์อย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 2543 พบว่ามีพื้นที่ผลิตอินทรีย์ 10,524 ไร่ และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนปี 2560 มีพื้นที่ผลิตอินทรีย์ 570,409 ไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 16 ต่อปี) ส่วนใหญ่เป็นการผลิตข้าวอินทรีย์ร้อยละ 59 พืชไร่ ร้อยละ 15 และผัก/ผลไม้ร้อยละ 13 ซึ่งสร้างมูลค่าจากการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ 1,817 ล้านบาท/ปี ซึ่งในปีเพาะปลูก 2559/60 มีการผลิตข้าวอินทรีย์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย (Organics Thailand) ทั้งหมด 28,091 ตัน โดยจำหน่ายในประเทศ ร้อยละ 63 ส่งออกร้อยละ 37 สำหรับการแปรรูปส่วนใหญ่ จะเป็นรูปแบบข้าวสาร ส่วนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมากนักเนื่องจากมีต้นทุนจำกัด ส่วนใหญ่ที่แปรรูปได้แก่ เครื่องสำอาง เครื่องดื่มสำเร็จรูปขนมขี้เรียวย และอาหารเสริมสุขภาพ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2562)

การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสมดุลไม่ส่งผลกระทบในทางลบต่อสุขภาพ เหมาะกับการอยู่อาศัยและลดการถูกกีดกันทางการค้าของประเทศต่างๆ ที่ใส่ใจสภาพแวดล้อม แต่ทั้งนี้การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 3.4 ล้านไร่ พื้นที่ปลูกข้าวที่มีชื่อเสียงคือเขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีพื้นที่ประมาณ 9.8 แสนไร่ การทำการเกษตรแบบวิถีธรรมชาติวิถีเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในลักษณะเกษตรกรรมยั่งยืนได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์เพียง 20,885 ไร่ ที่กระจายในพื้นที่ของอำเภอต่างๆ จึงต้องมีการส่งเสริมต่อเนื่องให้ครอบคลุมพื้นที่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด, 2561) การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ยังประสบปัญหาตั้งแต่กระบวนการผลิต ขาดปัจจัยการผลิตที่ดี ขาดการเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ดี ประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ และพบการระบาดของโรคและศัตรูพืชระบาดในพื้นที่ เกษตรกรยังขาดการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และการตรวจรับรอง

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากศึกษามาปรับใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานส่งผลให้แก่เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (4) ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ของอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการเพาะปลูก 2562/63 จำนวน 238 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 150 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนแต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม โดยมีโครงสร้างประกอบด้วย 5 ส่วนคือ (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร กำหนดระดับความรู้ของเกษตรกร 1) ตอบถูกร้อยละ 90.1 – 100.0 มีความรู้มากที่สุด 2) ตอบถูกร้อยละ 80.1 – 90.0 มีความรู้มาก 3) ตอบถูกร้อยละ 70.1 – 80.0 มีความรู้ปานกลาง 4) ตอบถูกร้อยละ 60.1 – 70.0 มีความรู้น้อย 5) ตอบถูกร้อยละ 50.0 – 60.0 มีความรู้น้อยที่สุด (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับความรุนแรงของปัญหา 5) มีปัญหามากที่สุด 4) มีปัญหามาก 3) มีปัญหปานกลาง 2) มีปัญหาน้อย 1) มีปัญหาน้อยที่สุด (5) ความต้องการส่งเสริมการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับความต้องการ 5) มีความต้องการมากที่สุด 4) มีความต้องการมาก 3) มีความต้องการปานกลาง 2) มีความต้องการน้อย 1) มีความต้องการน้อยที่สุด ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพสังคม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.7 เป็นเพศหญิงอายุเฉลี่ย 52.01 ปี ร้อยละ 83.3 มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่แรงงานในการทำนาใช้แรงงานในครอบครัวและจ้างแรงงานจำนวนแรงงานเฉลี่ย 8.05 คนเกษตรกรร้อยละ 94.0 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธ.ก.ส. มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 26.24 ปีประสบการณ์ในการทำนาอินทรีย์เฉลี่ย 9.05 ปีและเกษตรกรร้อยละ 77.0 เคยได้รับการฝึกอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์อย่างน้อย 1 ครั้ง

1.2 สภาพเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำนา เฉลี่ย 21.80 ไร่โดยส่วนใหญ่มีการถือครองในพื้นที่เป็นของครอบครัวทั้งหมด มีต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์/ไร่เฉลี่ย 2,117.03 บาทแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่จากแหล่งเงินทุน ธกส. รายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ย 200,900.17 บาท หนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 121,702.13 บาท

2. สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักปฏิบัติเกษตรอินทรีย์

สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ พบว่า พื้นที่ปลูกเกษตรกรร้อยละ 81.3 เลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างสูงถึงปานกลาง การเตรียมดิน เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการเตรียมดินอย่างเหมาะสมการเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกร ร้อยละ 100 เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพจากแปลงนาข้าวอินทรีย์ วิธีการปลูก เกษตรกรร้อยละ 76.0 รักษาระดับน้ำและควบคุมระดับน้ำในแปลงเพื่อควบคุมวัชพืช การใส่ปุ๋ย เกษตรกร ร้อยละ 91.3 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์อย่างเด็ดขาด ใช้เชื้อจุลินทรีย์ในการทำปุ๋ยหมักเพื่อช่วยในการย่อยสลาย การใช้อินทรีย์วัตถุบางชนิดทดแทนปุ๋ยเคมี เกษตรกร ร้อยละ 80.7 ใช้น้ำหมักชีวภาพน้ำหมักผลไม้ ผักพื้น ธรรมชาติในนาข้าวใช้ปูนขาว ปูนโดโลไมท์ เปลือกหอยแทนการใส่ปุ๋ยแคลเซียม การจัดการน้ำ เกษตรกรร้อยละ 74.0 รักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของ

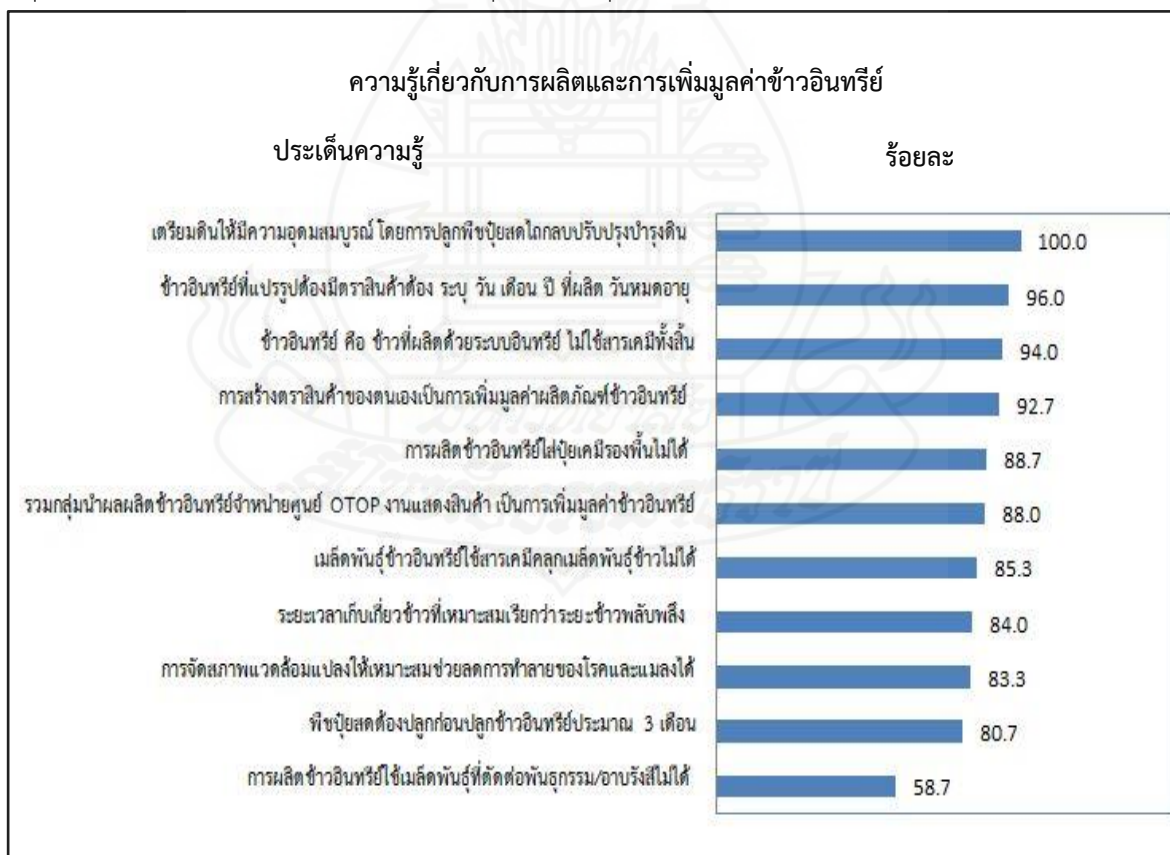
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ต้นข้าวเพื่อควบคุมวัชพืชแทนการใช้สารเคมี การควบคุมและกำจัดวัชพืช เกษตรกร ร้อยละ 100 มีการกำจัดวัชพืชไปพร้อมกับการปลูกข้าวการป้องกันกำจัดโรคแมลง และสัตว์ศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 79.3 มีการสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอและตรวจดูการระบาดของโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืช และศัตรูธรรมชาติ การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา เกษตรกรร้อยละ 87.3 นวดข้าวด้วยแรงงานคน หรือเครื่องนวดขนาดเล็กเพื่อป้องกันการปนของข้าวจากแหล่งผลิตอื่น และเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วลดความชื้นไว้ไม่เกิน 14 %

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ เตรียมดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยการปลูกพืชปุ๋ยสดไถกลบปรับปรุงบำรุงดิน ข้าวอินทรีย์ที่แปรรูปต้องมียาฆ่าเชื้อราวัน เดือน ปี ที่ผลิต วันหมดอายุ ข้าวอินทรีย์ คือ ข้าวที่ผลิตด้วยระบบอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมีทั้งสิ้น และการสร้างตราสินค้าของตนเองเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ มีความรู้ระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวอินทรีย์ใส่ปุ๋ยเคมีรองพื้นไม่ได้ รวมกลุ่มนำผลผลิตข้าวอินทรีย์จำหน่ายศูนย์ OTOP งานแสดงสินค้า เป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ใช้สารเคมีคลุกเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่ได้ ระยะเวลาเก็บเกี่ยวข้าวที่เหมาะสมเรียกว่าระยะข้าวปลีปลั่ง การจัดสภาพแวดล้อมแปลงให้เหมาะสมช่วยลดการทำลายของโรคและแมลงได้ และพืชปุ๋ยสดต้องปลูกก่อนปลูกข้าวอินทรีย์ประมาณ 3 เดือน ตามลำดับ เกษตรกรมีความรู้ระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ การผลิตข้าวอินทรีย์ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ตัดต่อพันธุกรรม/อาบรังสีไม่ได้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดง ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

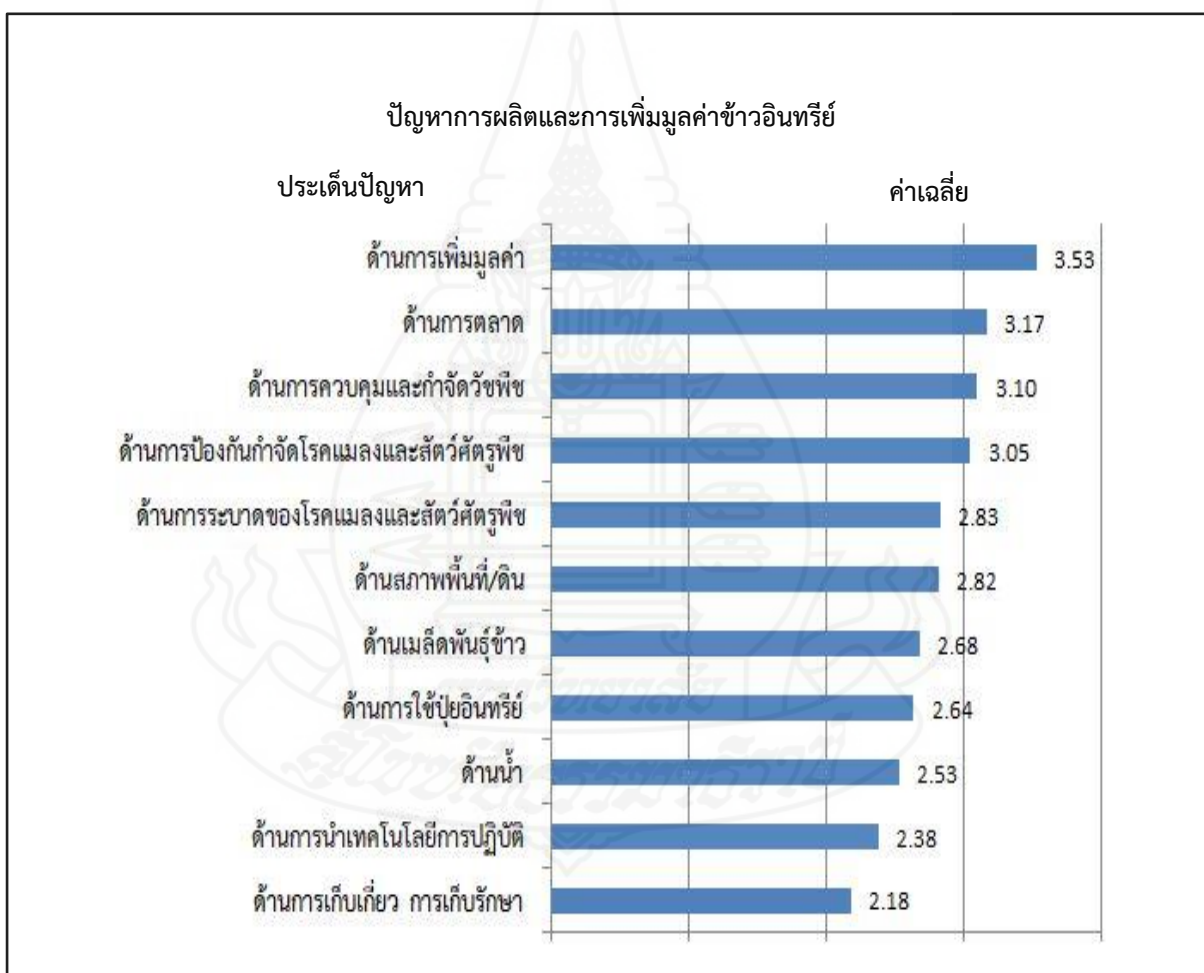

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์

4.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ในภาพรวมมีปัญหาย่อยในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นปัญหาย่อยในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ปัญหาด้าน การเพิ่มมูลค่า ประเด็นปัญหาย่อยในระดับปานกลาง จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการควบคุมและ กำจัดวัชพืช ด้านการป้องกันกำจัดโรคแมลงและสัตว์ศัตรูพืช ด้านการระบาดของโรคแมลงและสัตว์ศัตรูพืช ด้านสภาพพื้นที่/ดิน ด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว และด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ตามลำดับ ปัญหาย่อยในระดับน้อย จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านน้ำ ด้านการนำเทคโนโลยีการปฏิบัติ และด้านการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา ตามลำดับ ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิ แสดงปัญหาการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

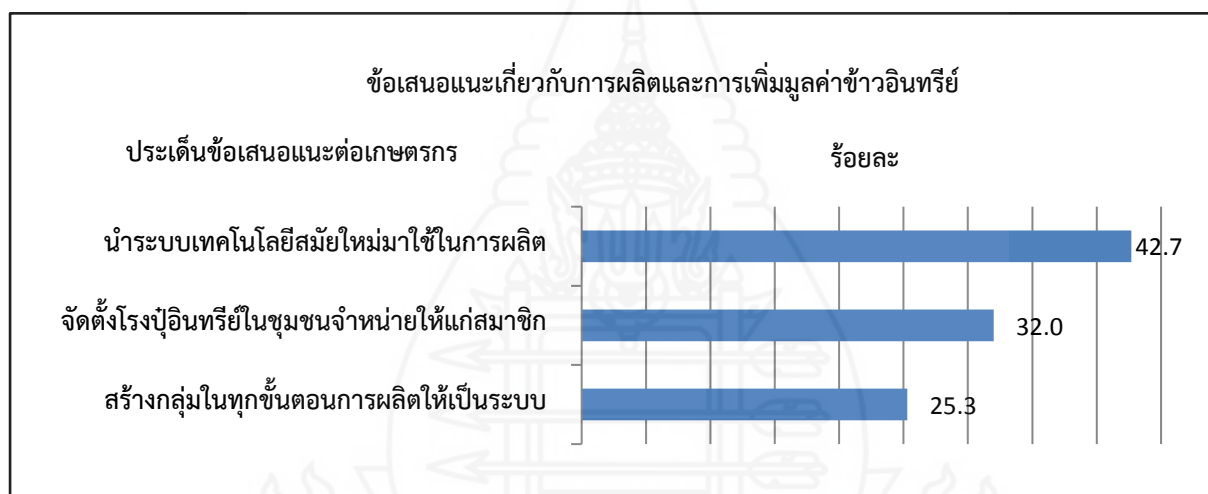
The 10th STOU National Research Conference

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอวังษบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ควรมีการนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการให้บริการ เช่น การขายระบบออนไลน์
- 2) ควรมีการจัดตั้งโรงปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จำหน่ายให้แก่ สมาชิกในชุมชน
- 3) ควรสร้างกลุ่มในขั้นตอนกระบวนการผลิต การประชาสัมพันธ์ การตลาด และการจัดจำหน่ายให้เป็นระบบ ดังในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แผนภูมิ แสดงข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

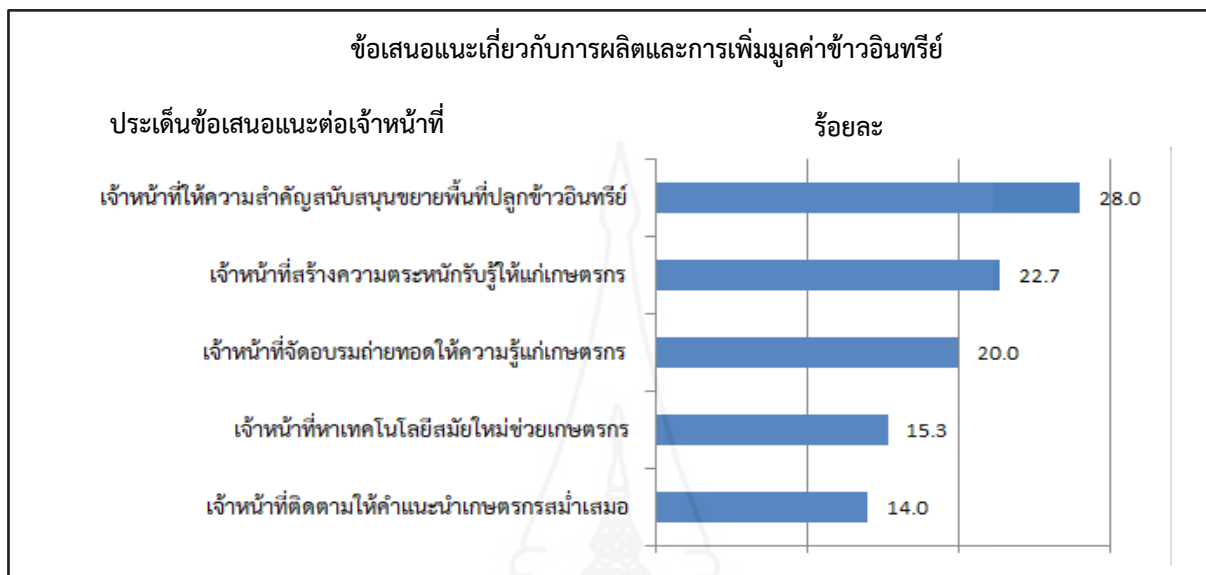
4.2.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขยายพื้นที่การปลูกข้าวอินทรีย์ให้มากขึ้น
- 2) เจ้าหน้าที่ควรสร้างความตระหนักและรับรู้ถึงประโยชน์และรายได้จากการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจนำไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ให้ขยายวงกว้างมากขึ้น
- 3) เจ้าหน้าที่ควรมีการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานแก่เกษตรกร
- 4) เจ้าหน้าที่ควรหาวิธีการทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยเกษตรกรในการวางแผนการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงในการผลิต
- 5) เจ้าหน้าที่ควรทำการติดตามให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ดังในภาพที่ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดง ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

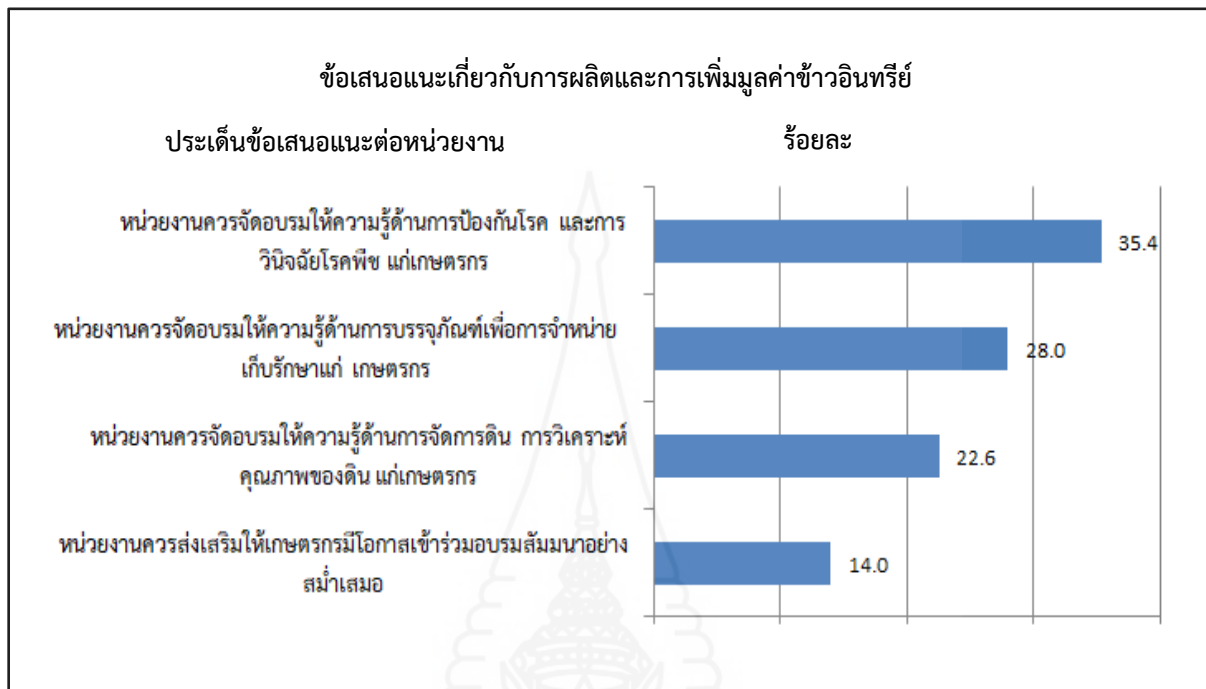
4.2.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) หน่วยงานควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านการป้องกันโรค และการวินิจฉัยโรคพืชแก่เกษตรกร
- 2) หน่วยงานควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ ด้านการบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย เก็บรักษาแก่เกษตรกร
- 3) หน่วยงานควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการดิน การวิเคราะห์คุณภาพของดิน แก่เกษตรกร
- 4) หน่วยงานควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีโอกาสเข้าร่วมอบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ทันสมัยมีความรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มผลผลิตที่ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด ดังในภาพที่ 5

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ภาพที่ 5 แผนภูมิ แสดงข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

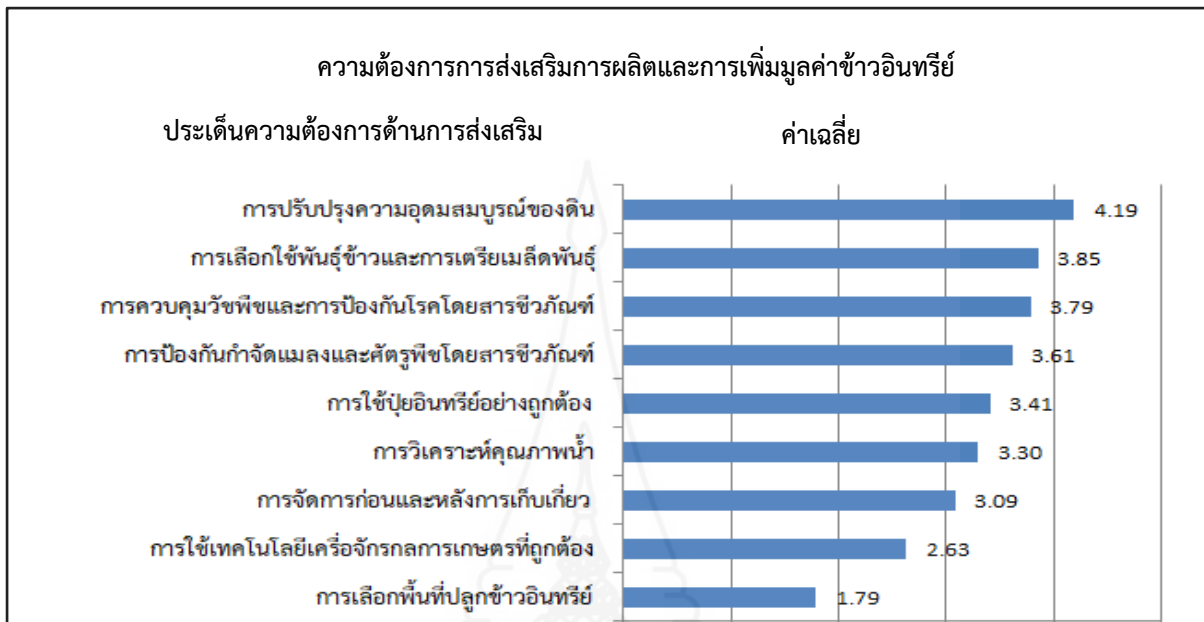
5. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

5.1 ความต้องการการส่งเสริมการผลิต พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิตในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน การเลือกใช้พันธุ์ข้าวและการเตรียมเมล็ดพันธุ์ การควบคุมวัชพืช และการป้องกันกำจัดโรคโดยสารชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดแมลงและศัตรูพืชโดยสารชีวภัณฑ์ และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกต้อง ตามลำดับ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิตในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์คุณภาพน้ำ การเก็บรักษาที่ถูกต้อง และการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรที่ถูกต้อง ตามลำดับ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิตในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว และการเลือกพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ ดังในภาพที่ 6

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

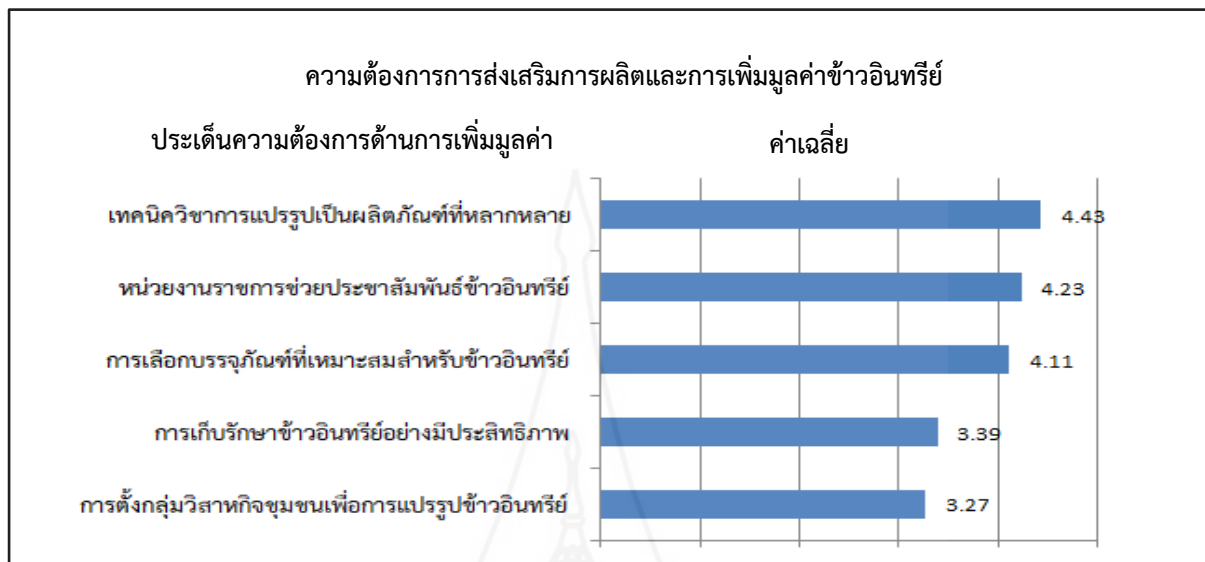
ภาพที่ 6 แผนภูมิ แสดงความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต

5.2 การเพิ่มมูลค่า พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการเพิ่มมูลค่าในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ เทคนิควิชาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้นตามลำดับ เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การเก็บรักษาข้าวอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ และการตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการแปรรูปข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ ดังในภาพที่ 7

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ภาพที่ 7 แผนภูมิ แสดงความต้องการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่า

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ที่สอดคล้องกับการค้นพบทางวิชาการและงานวิจัยอื่นๆ อภิปรายได้ ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 54.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 52.01 ปี มีสถานภาพสมรส เนื่องจากเพศหญิงมีความละเอียดอ่อนรอบคอบในด้านการจัดการผลิตข้าวอินทรีย์ตั้งแต่กระบวนการผลิตการแปรรูป ไปจนถึงการขายตามช่องทางต่างๆที่มีความหลากหลายและมีความสนใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์

การศึกษา ร้อยละ 36.0 จบระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ สอดคล้องกับ จุณจระ พุยไธสง (2559, น. 50 - 51) ศึกษากระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสู่เกษตรกรยั่งยืนที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุอยู่ในช่วง 51-55ปีมีสถานภาพสมรสจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

การเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธกส.เนื่องจากเป็นแหล่งเงินทุนภาครัฐ และเชื่อมโยงโครงการต่างๆ สอดคล้องกับ สายใจ แสงอรุณ(2557, น. 38) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส.

ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 26.24 ปี ประสบการณ์ในการทำนาอินทรีย์เฉลี่ยปี 9.05 ปี เนื่องจากมีแนวคิดเพื่อเป็นการดูแลสุขภาพของตนเองและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนจากการจัดหาปัจจัยการผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่มภายในท้องถิ่นใกล้เคียงกับ บุรินทร์ ชูสุวรรณ (2556, น. 38) ศึกษา การวิเคราะห์ใช้คุณค่าของการปลูกข้าวอินทรีย์ใน จังหวัดสุรินทร์ ปีการเพาะปลูก 2553/2554ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวอินทรีย์เฉลี่ย ปี 7.37 ปี

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 21.80 ไร่ และเป็นของครัวเรือนใกล้เคียงกับ บุรินทร์ ชูสุวรรณ (2556, น. 43) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกขนาดเฉลี่ย 24.53ไร่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แรงงานในการทำนา เฉลี่ย 8.05 คน แตกต่างจาก สายใจ แสงอรุณ (2557, น. 38) ศึกษา การจัดการ กระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลบ้านสา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่พบว่า มีแรงงานในการทำนาเฉลี่ย 1.16 คน

รายได้ต่อครัวเรือน เฉลี่ย 200,900.17บาท แตกต่างจาก ดวงกมล เริ่มตระกูล (2555, น. 47) ศึกษา การยอมรับ เทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบอำเภอสายผึ้ง จังหวัดอ่างทอง พบว่า เกษตรกรมี รายได้เฉลี่ย 372,689.25 บาท ในด้านหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สิน เฉลี่ย 121,702.13บาท แตกต่างจาก ทวีศักดิ์ สมุทรชีวะ (2556, น. 41) ศึกษา การจัดการการเงินและหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรบ้านเนินยาง ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด พบว่า ครัวเรือนเกษตรกร มีหนี้สินเฉลี่ย 223,600.00บาท

2. สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ตามหลักเกษตรอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างสูงถึงปานกลางมากที่สุด สอดคล้องกับมณฑล พวงบุญชู (2554, น.30) ศึกษา การศึกษาการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี ที่พบว่าพื้นที่ทุ่งวังเวียงมีลักษณะเป็นที่ลุ่ม มีขนาดใหญ่ติดต่อกัน มีความอุดมสมบูรณ์ของดิน ค่อนข้างสูง เหมาะสมในการทำนาอินทรีย์มากการเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพจากแปลงนาข้าว อินทรีย์สอดคล้องกับ ศาสตรา จันทโร (2557, น. 36) ศึกษา การปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ของสมาชิกศูนย์ ข้าวชุมชน ในจังหวัดนครพนม ที่พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจที่ถูกต้องเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตโดยวิธีเกษตร อินทรีย์ และการป้องกันโรคและแมลงที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์

การรักษาระดับน้ำและควบคุมน้ำในแปลงเพื่อควบคุมวัชพืช ใช้ระดับน้ำควบคุม การถอนด้วยมือ และการใช้น้ำ หมักชีวภาพควบคุมวัชพืชด้านการใส่ปุ๋ยเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์อย่างเด็ดขาด สอดคล้องกับ ศาสตรา จันทโร (2557, น. 44) ที่พบว่าเกษตรกรไม่สามารถใช้ปุ๋ยเคมีได้แม้จะใช้ในปริมาณน้อยไม่สามารถใช้ฮอร์โมนสำหรับ เร่งการเจริญเติบโตได้

การควบคุมและกำจัดวัชพืช เกษตรกรไถเตรียมดินเป็นอย่างดีหลายครั้งเพื่อกำจัดวัชพืชก่อนปลูก สำหรับการ ป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่มีการสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช้สารเคมีทุกชนิดในการ ป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช สอดคล้องกับ อัจฉรา จิตต์สุข (2560, น. 87) ศึกษา แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรที่ ทำเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงราย เข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ที่พบว่า การป้องกันแมลงศัตรูพืชเกษตรกรใช้วิธีการทาง ธรรมชาติ โดยใช้แมลงตัวจัดการแมลงตัวร้าย (ตัวห้ำ – ตัวเบียน) แทนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา เกษตรกรส่วนใหญ่ขนข้าวด้วยแรงงานคน หรือเครื่องนวดขนาดเล็ก เพื่อป้องกัน การปนของข้าวจากแหล่งผลิตอื่น และเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วลดความชื้นไว้ที่ไม่เกิน 14% สอดคล้องกับศาสตรา จันทโร (2557, น. 47) ที่พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวส่วนใหญ่มีความเข้าใจถูกต้องในประเด็นการเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวขนาดนั้นไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เนื่องจากอาจมีการปนเปื้อนผลผลิตจากแหล่งอื่นควรตากหรืออบเพื่อลดความชื้นให้ต่ำกว่า 14 เปอร์เซ็นต์ และมีความเข้าใจใน ประเด็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเก็บเกี่ยวคือการใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยว

3. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ ตอบคำถามได้ถูกต้องตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไปเนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำนา และการทำนาอินทรีย์ อีกทั้งยังเคยผ่านการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ฝึกอบรม สัมมนาและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์อย่างน้อย 1 ครั้ง และได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงส่งผลให้มีระดับความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ศาสตรา จันทรไทร (2557) ที่พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานอย่างน้อย 1 ครั้ง และได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่งผลให้สมาชิกมีระดับความรู้เทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับมาก

แต่ก็ยังมีประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 60 ซึ่งถือว่ามีความรู้ระดับน้อยที่สุด ในประเด็นเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงการผลิตข้าวอินทรีย์เกษตรกรสามารถใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการติดต่อสารพันธุกรรม/ผ่านการอบรมรังสีได้ ร้อยละ 58.7 จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรทำความเข้าใจถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรให้ชัดเจนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ถูกต้อง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์

โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เกษตรกรมีปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวอินทรีย์ เกษตรกรขาดความรู้ในการแปรรูป ขาดแคลนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัยในการแปรรูป และด้านการตลาด สอดคล้องกับการศึกษาของ ศาสตรา จันทรไทร (2557, น. 75) ที่พบว่า มีสมาชิกมากกว่าครึ่งเห็นว่ามีปัญหาในด้านการบรรจุหีบห่อ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการขาย ส่วนปัญหาในการปฏิบัติตามเทคโนโลยี

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์และปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

5. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์

โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ในระดับมาก จึงส่งผลให้มีความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ในระดับปานกลาง โดยพบว่ามีความต้องการเพิ่มมูลค่ามากที่สุดประเด็นเทคนิควิชาการแปรรูปสินค้าที่หลากหลาย หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้น การเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับข้าวอินทรีย์ และการเก็บรักษาข้าวอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศาสตรา จันทรไทร (2557, น. 75) ศึกษาการปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดนครพนม ที่พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมด้านเทคโนโลยี การผลิตและการตลาดข้าวอินทรีย์ในระดับปานกลางและสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการตลาดข้าวอินทรีย์ โดยมีประเด็นความต้องการส่งเสริมเฉลี่ยสูงสุดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ คือขาดความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาดสินค้ามีราคาแพงเฉพาะกลุ่มผู้บริโภค ดังนั้นเกษตรกรควรมีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเหมาะสมแก่ผู้บริโภคทุกกลุ่ม มีราคาไม่แพงสามารถซื้อได้ และควรรวมกลุ่มกันในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน รูปแบบแปลงใหญ่ และการจัดการผลิตในช่วงที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ โดยการแปรรูปสินค้าเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

1.2 ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนา และทำนาอินทรีย์เป็นอย่างมาก จึงควรส่งเสริมให้มีการถอดองค์ความรู้จากประสบการณ์การทำนาข้าวอินทรีย์ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นวิชาการ ทักษะและเทคนิคต่างๆ เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่

1.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่าความรู้เกี่ยวกับการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ ในประเด็นการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการติดต่อสายพันธุ์กรรม/ผ่านการอบรมได้ ซึ่งเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 58.7 ซึ่งถือว่ามีความรู้ระดับน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรทำความเข้าใจถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรให้ชัดเจนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณตามที่ตลาดต้องการส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

2.3 ควรมีทำการวิจัยถึงความรู้ ความต้องการข้าวอินทรีย์ ตามกลุ่มตลาดเป้าหมายในเชิงกว้าง และเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการ

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์ ทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการบรรจุหีบห่อ การตลาดและการส่งออก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จุมจะรา พุฒโสง และคณะ. (2559). ระบบการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสู่

เกษตรกรรมยั่งยืน. (รายงานการวิจัยคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี) วิทยาเขตสุรินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ดวงกมล เริ่มตระกูล. (2555). การยอมรับเทคโนโลยีการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบ

อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) ไม่ได้ตีพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ทวีศักดิ์ สมุทรชีวะ. (2556). การจัดการการเงินและหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรบ้านเนินยาง ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง

จังหวัดตราด. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) ไม่ได้ตีพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

- บุรินทร์ ชูสุวรรณ. (2556). การวิเคราะห์ใช้คุณค่าของการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดสุรินทร์ปีการเพาะปลูก 2553/2554.(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มงคล พวงบุญชู. (2554). การศึกษาการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน ตำบลสองพี่น้องอำเภอกำแพงแสน จังหวัด จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เทคโนโลยีการเกษตร) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศาสตรา จันทรีไทร. (2557). การปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สายใจ แสงอรุณ. (2557). การจัดการกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลบ้านสาว อำเภอมะนังจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และ สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด. (2561). คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าวครบ วงจร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. จังหวัดร้อยเอ็ด.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2562). สดก. จัด focus group เกษตร-พ่อค้าในพื้นที่แนวทาง พัฒนาเกษตรอินทรีย์. สืบค้นจาก<http://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร/31439/TH>.
- อัจฉรา จิตต์สุข. (2560). แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงรายเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.